

CATALUNYA NORD

joan-daniel berzonoff

El català del jovent | El vell i bell català rossellonès, heretat de pares a fills des del naixement de l'idioma, gairebé ja no es transmet a casa, tot i les notables i admirables excepcions. Per la meua banda, només conec tres joves que parlen més o menys el català del padrí.

Els descendents de catalans principatins o valencians, refugiats polítics o econòmics a la Catalunya Nord, solen expressar-se en un català generalment afrancesat, amb una influència quasi nul·la del dialecte septentrional, pro-

va aclaparadora del declivi de la nostra llengua. Quan el Rosselló no havia perdut la seva catalanitat, els catalans d'altres regions acabaven incorporant molts trets dels veïns, fenomen que s'observa arreu del món. Un francès instal·lat al Quebec agafa expressions dels quebequesos.

Alguns joves fan la negació amb «pas», igual que en francès col·loquial i en occità.

La majoria dels joves catalanoparlants han passat per les escoles catalanes —Bressola i/o Arrels— o la filera bilingüe de l'escola francesa. Alguns dominen el català, però no saben res de les particularitats locals. Fins i tot els mestres els han ensenyat a dir «el» davant dels noms de persones, en comptes del correctíssim i autèntic «en». «Cercar», «ca», «llur» han passat per l'adreçador.

Així anem. Cal conservar la fe...

L'ALT EMPORDÀ

joan ferrerós

Porcs: 3x1 | Qui ho diria? A l'Alt Empordà som tres vegades més de porcs que de bípedes censats. I fa temps que, com en d'altres llocs del país, tenim contaminats els aqüífers que formen les deus d'aigua subterrània. Aquests compostos, que ens faciliten una leta-

litat retardada, en part provenen dels purins d'aquest animal del qual s'aprofita tot. Com molts dels verins, aquest pipí, en dosis moderades i escampat, fertilitza la terra; però quan el volum de nitrats traspasa determinat llistó llavors va a parar a l'aigua que podíem beure, fa poques dècades, dels pous de tota la vida. Tot i això, 22 municipis tenen sol·licituds per erigir noves granges, com ara Palau de Santa Eulàlia, que es veu pressionat fins i tot per Unió de Pagesos: un llogarret amb 90 empadronats, dels quals 50 residents, ha de permetre una residència per a 2.500

porcs. La situació ha motivat que, per oposar-s'hi, s'associïn la IAEDEN, Salvem l'Empordà, els veïns de Calabuig, Palau de Santa Eulàlia amb Salvem la Pellingarda i Pontós amb Prou Contaminació a l'Empordà.

La Caixa: 100 | La 0013 de la figuerenca plaça de la Palmera va obrir portes el 9/1/1916. És a dir, que l'actual Caixa —CaixaBanc des de 1992— ha fet cent anys, encara que l'avui més banc que no pas caixa té ben poc a veure amb aquella institució destinada a la previsió, a l'estalvi i al racó per a la vellesa que va fundar Francesc Moragas i Barret el 1904 a Barcelona, i que va arribar a Figueres dotze anys més tard. L'acte institucional va commemorar l'efemèride al Teatre Museu Dalí, i Joan Armangué, exalcalde de Figueres i jubilat de l'empresa, va presentar el llibre que li ha dedicat: *La Caixa de l'Empordà per a la Vellesa i d'Estalvis. 100 anys de "la Caixa" a Figueres*.

Alumnes escotorits | L'Alt Empordà ha estat l'escenari per on s'ha passat el treball i l'eficàcia d'uns alumnes d'ESO i BATX —ensenyament mitjà— en diverses matèries. Matemàtiques. La Fundació Ferran Sunyer i Balaguer, en col·laboració, ai, amb la Fundació Princesa de Girona, ha convocat la cinquena edició del Dissabte Transfronterer de les Matemàtiques, en la

>> *Les granges porcines, una solució i un problema.*

qual han excel·lit joves empordanesos, gironins en general, i de la Catalunya Nord. Societat. L'Institut Ramon Muntaner va organitzar a casa seva un acte obert per fomentar el debat sobre el pressupost municipal del 2016; diversos assistents d'opinió qualificada van constatar que la sessió va ser modèlica. Geologia. Del mateix institut, 12 alumnes de Ciències de la Terra van obtenir tres premis dels quatre que donava la VII Olimpíada de Geologia de Catalunya; dos participaran a l'estatal a Jaca, i qui sap si algun a la internacional al Japó. I encara al Muntaner: Teo Jové Juncà, de 2n de BATX, ha guanyat la fase gironina de l'Olimpíada de Biologia de Catalunya, i l'han proclamat medalla d'or i campió de Catalunya.

PURI ABARCA

>> *Església de Sant Miquel de Cruïlles, que ha estat restaurada.*

EL BAIX EMPORDÀ

puri abarca

L'ús de Sant Miquel de Cruïlles | L'església de Sant Miquel de Cruïlles i el que queda del monestir adjacent han estat restaurats, parcialment, perquè encara queden coses a fer. Les últimes obres, realitzades en el marc del programa «Romànic Obert» —una col·laboració entre la Generalitat i l'Obra Social de «la Caixa»— han servit per retornar part de la seva grandesa al temple romànic, tot sigui dit. Grandesa, però, coixa, perquè les seves principals obres d'art —la Biga del segle XIII, el Retaule gòtic i el Crist en Majestat, del segle XII— es troben exposades al Museu d'Art de Girona. Res a dir-hi: segurament allà es conserven millor. Les obres van ser oficialment inaugurades el febrer passat pel president de la Generalitat, Carles Puigdemont, i ara tothom sap que Sant Miquel de Cruïlles està en bones condicions. Ara bé, què en fem si no s'hi poden programar visites per mostrar aquesta valuosa peça del patrimoni o si no es pot obrir l'espai a expressions artístiques diverses? Bonic sí que queda, però hi falta contingut.

El Mas del Vent | En contrast amb l'aïllament de Sant Miquel de Cruïlles, a Palamós s'han llançat a la piscina i, desafiant controvèrsies, s'ha obert al públic el Mas del Vent —tan sols unes dates concretes al llarg de l'any—, la finca propietat de la família Engelhorn. Inclou un claustre que alguns asseguren que és del segle XII i que procedeix de la Catedral de Salamanca —entre ells, el professor de la UdG Gerardo Boto—, i altres, en canvi, creuen que és una construcció realitzada a principis del segle XX, còpia del claustre de San Juan de la Peña, d'Osca, tesi que sosté el catedràtic d'història medieval Eudald Carbonell. Sigui com sigui, patrimoni històric o parc temàtic, original o còpia, el Foro Englehorn, que gestiona la finca, i l'Ajuntament de Palamós han decidit que val la pena mostrar la construcció al públic i utilitzar l'espai, més endavant, per realitzar-hi espectacles adients a l'entorn. Estaria bé, però, acabar definint-ne l'origen, per respecte a la inquietud de futurs visitants.

Màgia a dojo | Torroella de Montgrí tornarà a ser la seu de la Fira Internacional de Màgia al Carrer, que enguany celebrarà la cinquena edició, del 27 de maig al 5 de juny. Hi ha previstes més de cent funcions en quinze espais del municipi, amb trenta artistes de quinze disciplines

diferents, i provinents de vuit països. Els organitzadors esperen convertir la fira en el punt de trobada de la màgia al sud d'Europa, i la veritat és que té tots els ingredients per aconseguir aquesta qualificació. Aquesta edició inclou un component especialment solidari: el cinc per cent dels beneficis de les dues funcions de la Gala Internacional de la Fira es destinaran a la Fundació Abracadabra de Mags Solidaris, que porta espectacles de màgia a centres que s'ocupen d'infants, persones amb discapacitat, residències de gent gran i persones sense sostre. Per reforçar aquest punt solidari, la banda musical catalana Txarango ha enregistrat un spot de promoció per convidar la gent a comprar entrades. Màgia per a tothom i sense fronteres.

LA Cerdanya

sandra adam

Carnet Jove de la Cerdanya | El maig de l'any passat es va endegar una iniciativa des de l'Àrea de Joventut del Consell Comarcal de la Cerdanya que tot just ara comença a ser una realitat. Es tracta de la creació del Carnet Jove de la Cerdanya. Aquest carnet, destinat als